

करटु m. der Numidische Kranich H. 1337. — Vgl. कोरेट्या, कोरेटु, कर्कट, कर्कटु, कर्कराटुक, कर्करेटु.

1. करण (von 1. कर) adj. kunstfertig (वन्दनम्) रथं न दत्ता करणा समिन्वयः RV. 1, 119, 7.

2. करण (wie eben) 1) adj. f. ई machend, bewirkend, am Ende eines comp.: संजीवकरणी R. 6, 26, 5. वैधव्यकरणी 93, 27. Vgl. अत्तकरण, अन्धकरण (vgl. P. 3, 2, 56), आर्षकरण, उत्तकरण, अयदमकरण (so zu lesen st. अयदमकरण), अपात्रीकरण (ist adj., nicht n.), संकरीकरण u. s. w. — 2) m. a) Helfer, Gehülfe (?); nur in der Verbindung: विप्रतै स्वप्न जनित्रं देवतामीनां पुत्रौ ऽसि यमस्य करणः AV. 6, 46, 2. 16, 3, 1. 19, 57, 3. — b) Bez. einer Mischlingskaste TRIK. 3, 3, 123. der Sohn eines ausgestossenen Kriegers M. 10, 22. der Sohn eines Vaiçja von einer Çûdri Jâgñ. 1, 92. AK. 2, 10, 2. H. 897. an. 3, 196. MED. n. 39. f. करणी Jâgñ. 1, 95. AK. 2, 10, 4. H. 899. Jujutsu, ein Sohn Dhrtarâshtra's von einer Vaiçjâ, wird MBh. 1, 2446. 4521 करण genannt. LIA. I, 636. 820. II, 469. Die Karaṇa sind Schreiber (कायस्थ) nach H. ç. 106. COLEBR. Misc. Ess. II, 181. 182. Vgl. dagegen UÇANAS bei KULL. zu M. 10, 6: द्विजातिशुश्रूषा धनधान्याध्यक्षता राजसेवा दुर्गातःपुरस्ता च पार्श्वोपकरणानाम्. (स्वडुक्तरम्) करणपरिवारयुतां द्वा पाङ्कत. 130, 17. — 3) n. a) das Machen, Anfertigen, Hervorbringen, Bewirken, Thun, Vollziehen: कृतस्य करणे चापि व्यादिष्टाः सर्वशिल्पिनः MBh. 3, 15297. Häufig am Ende eines comp.: श्मशानं ÇAT. Br. 13, 8, 7. 9. कर्मपात्रं KÂTJ. ÇA. 5, 3, 2. 2, 6, 10. मुष्टिं 7, 4, 4. आर्त्यश्रुं 25, 4, 28. अर्हितं BHART. 1, 87. प्रकारं PAÑKAT. 243, 12. शेषं R. 4, 17, 56. स्वाध्यायं 1, 13, 51. त्रैकाल्यसंध्यां Jâgñ. 3, 308. स्वातह्यं 62. नाटकं VET. 39, 9. भिन्नां DHÛRTAS. 74, 5. न्यायं 89, 4. विज्ञपं das Verunstalten R. 1, 3, 19. 5, 56, 136. — b) Handlung, insbes. eine religiöse: एकोद्दिष्टं दैवकीर्णमेकार्थकपवित्रकम् । आवाकनमौ करणरहितं क्षयसव्यवत् ॥ Jâgñ. 1, 250. समर्थाः करणेषु R. 1, 11, 17. Nach den Lexicographen: eine bestimmte Handlung (क्रिया-भेद) MED. Beschäftigung, Gewerbe (wie Handel u. s. w.) H. an. MED. die jeder Kaste eigenthümliche Beschäftigung (वर्णानां स्पष्टतदौ) H. an. Insbes. das Schmieren mit der Hand (कृतलेप) MED. die Beschäftigung des Schreibers (कायस्थकर्मन्) TRIK. 3, 3, 122. Statt dessen hat MED. कायस्थ Schreiber, H. an. कायस्थसंस्कृति die Zunft der Schreiber. Vgl. 2, b. — c) That H. an. MED. प्र ते पूर्वाणि करणानि विप्राविद्धां आह विडुषे करसि RV. 4, 19, 10. 5, 31, 6. 7. प्र घा न्वस्य मक्तो मूहनि सत्या सत्यस्य करणानि वोचम् 2, 13, 1. प्र ततैश्च करणं कृतं भूत् 6, 18, 13. 8, 13, 11. — d) Werkzeug, Mittel, Organ AK. 3, 4, 12, 57. TRIK. 3, 3, 122. H. 1383. H. an. MED. Die Lexicographen führen Werkzeug und Sinnesorgan als verschiedene Bedeutt. auf. n. तस्य कार्यं करणं च विद्यते ÇVETÂÇV. Up. 6, 3. करणाधिपाधिप 9. करणैरन्वितस्यापि पूर्वज्ञानं कथं च न Jâgñ. 3, 130. 148. BHAG. 18, 14. SÂÑHJAK. 18. 29. 31. 32. 33. 33. 43. 47. निषक्ताथ करणं रसा दोषस्तु करणम् Suçr. 2, 362, 4. 474, 17. 477, 17. आत्मन्यात्मानमेव व्यपगतकरणं पश्यतस्तद्वदद्या MĀÑH. 1, 3. वपुषा करणोऽङ्गितेन RAGH. 8, 38. 42. पटुकरणैः प्राणिभिः MECH. 5. करणविगम 56. तपिषु करणेषु 99. Von den Sprachwerkzeugen: निरस्तं स्थानकरणापकर्षे RV. PRÂT. 14, 2. मुखनासिकाकरणौ ऽनुनासिकः VS. PRÂT. 1, 76. 77. PÂR. GRHJ. 3, 15. In der Grammatik das was eine Handlung unmittelbar zu Wege bringt,

der im instr. stehende oder gedachte Begriff, die Kategorie des instr.: साधकतमं करणम् P. 1, 4, 42. 2, 1, 32. 3, 18. 33. 51. 63. 3, 2, 45. Vgl. अत्तकरण. — e) Körper AK. 3, 4, 12, 57. H. 563. an. 3, 194. MED. n. 39. KUMÂRAS. 4, 5. — f) in der Rechtsspr. Instrument, Document, Urkunde: करणेन विभावितम् — अर्थम् M. 8, 51. अभियोक्ता दिशेदिश्यं करणं वान्यडुदिशेत् 52. करणं परिवर्तयेत् 154. — g) Ursache MED. — h) Haltung, Stellung; der Asketen H. 82. H. an. die Stellung beim coitus H. an. MED. योषितो करणम् H. an. 3, 54. 156. 167. 193. 282. 627. 4, 140. MED. n. 33. I. 63. — i) Aussprache, Articulation: मुखे विशेषाः करणस्य AV. PRÂT. 1, 18. स्पृष्टं स्पर्शानां करणम् 29. — k) das Setzen, Hinzufügen eines Lautes, Wortes u. s. w.; das hinzugefügte Wort selbst: वत्करणं (im Sûtra स्यानिवाददेशो ऽनन्विधौ) KÂÇ. zu P. 1, 1, 56. आ वत्करणात् (im Dhâtupâṭha) स्वादिः P. 6, 1, 188. Sch. इतिकरण RV. PRÂT. 1, 19. 10, 6. ÇÂÑH. ÇA. 1, 2, 25. इतिकरणः (m.) PAT. zu P. 6, 1, 129. Sch. zu 3, 1, 41 in der Calc. Ausg. — l) Rhythmus, Tact: व्यस्यते यत्र वेश्मनाम् । अनुगर्जितसंदिग्धाः करणैर्मुरनस्वनाः KUMÂRAS. 6, 40. MALLIN.: करणैः = पाठात्तरव्यवस्थापितैस्ताडनविशेषैः. Ist diese Bedeutung mit गीतनृत्यभेद TRIK. MED. गीताङ्कारभिर्दु H. an. gemeint? — m) eine astrolog. Eintheilung der Tage; es werden 11 Karaṇa unter folgenden Namen unterschieden: वव, वालव, कैलव, तैतिल, गर, बणिज, विष्टि, शकुनि, चतुष्पद, किंतुष, नाग. Zwei Karaṇa bilden einen lunaren Tag; die sieben ersten füllen in achtmaliger Wiederholung die Zeit von der 2ten Hälfte des 1sten Tages des zunehmenden Mondes bis zur 1sten Hälfte des 14ten Tages des abnehmenden Mondes; die vier letzten bilden die 4 Halbtage von der zweiten Hälfte des 14ten Tages des abnehmenden Mondes bis zur ersten Hälfte des 1sten Tages des zunehmenden Mondes. Wegen ihrer Beweglichkeit heissen die 7 ersten अथवाणि, wegen ihrer Unbeweglichkeit die 4 letzten — ध्रुवाणि. ÇKDn. प्रशस्तेषु तिथिकरणमूर्ध्वनक्षत्रेषु Suçr. 1, 13, 5. 2, 163, 5. Verz. d. B. H. No. 862. — n) Titel einer Abhandlung von VARÂHAMIHIRA über die Bewegungen der Planeten COLEBR. Misc. Ess. II, 478. Verz. d. B. H. 251, 5. 236, 14. Vgl. करणपद्धति GILD. Bibl. 515. करणसूत्र aus der Lilâvatî Verz. d. B. H. No. 831. — o) Feld AK. H. an. MED. — WILSON kennt noch zwei Bedd.: p) the mind or heart (vgl. अत्तकरण). — q) grain. — 4) f. करणी a) f. zu 2, b; s. das. — b) a surd or irrational number, a surd root COLEBR. Alg. 143. 324. करणकुतूहल (क + कु) n. Titel einer praktischen Astronomie von BHĪSKARA COLEBR. Misc. Ess. II, 378. fg. 419. Verz. d. B. H. No. 844. Auch करणसार WEBER, Lit. 231.

करणत्राण (करण Sinnesorgan + त्राण Schutz) n. Kopf H. 367.

करणसार s. u. करणकुतूहल.

करण (von 1. कर) f. das Vollbringen, nur in Verbindung mit dem अ priv.; s. अकरण.

करणैय (wie eben) adj. zu machen, anzufertigen, hervorzubringen. zu bewirken: मया किं करणीयम् R. 3, 14, 10. अवश्यं BÂHMAN. 3, 16.

करणमुता f. an adopted daughter WILS.

करणम् m. Up. 1, 128. AK. 3, 6, 12. 18. SIDDH. K. 249, b, ult. 1) Korb: करणपीडिततनोः (भोगिनः) BHART. 2, 82. PRAB. 21, 5. कामकरणः BHĪG. P. 5, 14, 4. सर्वमायाकरणम् (n.) BHART. 1, 76. Bienenkorb H. an. 3, 179.